

MITY I NIEPOROZUMIENIA NA TEMAT KONWENCJI O PRAWACH DZIECKA – MATERIAŁ DLA NAUCZYCIELI, EDUKATORÓW I RODZICÓW

Oprac. na podstawie: Myths and misconceptions about The Convention On The Rights Of The Child, UNICEF UK

Konwencja o prawach dziecka, dokument prawa międzynarodowego może wydawać się skomplikowany i trudny do interpretacji. Może to prowadzić do nieporozumień i błędnych przekonań na temat znaczenia poszczególnych praw i zastosowania konwencji w praktyce. Szczególnie łatwo o nieporozumienia i uproszczenia podczas przystosowywania treści Konwencji do najmłodszych odbiorców, czyli dzieci. Stąd liczne mity i błędne przekonania na temat praw dziecka, z którymi spotkać się można w wielu artykułach, materiałach edukacyjnych, plakatach czy książkach dla dzieci. Poniżej odniesiemy się do najpopularniejszych z nich, gdyż chcemy popularyzować Konwencję, ale bez nadmiernego, wprowadzającego w błąd upraszczania. Naszym celem jest pogłębienie zrozumienia Konwencji wśród nauczycieli, edukatorów i rodziców przez wyjaśnienie powszechnych nieporozumień.

Dzieci mają prawo być kochane i dzieci mają prawo do szczęścia

Bycie kochanym i szczęśliwym jest czymś, co każdemu dziecku powinno należeć się od życia bezwarunkowo, jednak prawa takie nie zostały zapisane w Konwencji. Konwencja jest dokumentem prawa, w którym państwa zobowiązują się do przestrzegania i wypełniania praw. Odczuwania emocji takich jak miłość i szczęście państwo nie może nikomu zagwarantować. Jednak wiele artykułów Konwencji mówi o warunkach, zasobach, zabezpieczeniach i swobodach, które powinno się zapewnić dzieciom do pełnego rozwoju. W preambule Konwencji zapisano również, że „dziecko dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia”.

Dzieci mają prawo do posiadania przyjaciół

Dzieci mają prawo spotykać się z przyjaciółmi (na przykład na mocy artykułu 15. dotyczącego wolności zrzeszania się), ale państwa nie mogą zagwarantować ludziom prawa do innych ludzi czy do przyjaźni.

Dzieci mają prawo do posiadania zabawek

Konwencja mówi, że każde dziecko ma prawo do wypoczynku i czasu wolnego, do uczestniczenia w zabawach i zajęciach rekreacyjnych, w działaniach

kulturalnych i artystycznych (art. 31), ale prawo to nie obejmuje prawa dziecka do posiadania jego własnych zabawek.

Prawo do popełniania błędów

Chociaż popełnianie błędów jest nieocenioną częścią procesu uczenia się i dorastania, nie jest to prawo zapisane w Konwencji. Dokument prawa musi być precyzyjny, możliwy do realizacji i weryfikowalny, więc niemożliwe byłoby wpisanie do niego tego typu prawa. Należy jednak pamiętać, że zasada przyrodzonej godności ludzkiej oznacza, że dzieci powinny być zawsze traktowane z godnością i szacunkiem, nawet wtedy, gdy popełniają błędy.

Z prawami wiążą się obowiązki Istnieje powszechne przekonanie, że prawa dziecka powiązane są z obowiązkami.

Jest to nieprawda. Prawa dziecka, podobnie jak wszystkie prawa człowieka, są bezwarunkowe. Nie istnieją żadne warunki związane z posiadaniem czy odbieraniem praw. Prawa nigdy nie mogą być nagrodą za wypełnienie obowiązku i nigdy nie mogą zostać odebrane za jego niewypełnienie. Wszystkie prawa należą się z racji tego, że dziecko jest dzieckiem i człowiekiem.

W edukacji warto pamiętać i uwrażliwiać dzieci na poszanowanie praw innych osób. Prawa człowieka są powszechne, dotyczą wszystkich ludzi na świecie i choć Konwencja Praw Dziecka, jak i dokumenty dotyczące praw człowieka regulują relacje państwa-jednostki, to są one jednocześnie wskazówkami, jakimi wartościami powinni kierować się wobec siebie indywidualni ludzie. Jednak od poszanowania praw innych, nie może zależeć poszanowanie moich praw. Dlatego zamiast mówić o obowiązku respektowania praw, lepiej mówić o poszanowaniu praw innych.

Niektóre prawa są ważniejsze niż inne

Konwencja jest całością, wszystkie prawa w niej zapisane są ze sobą powiązane i żadne prawo nie jest ważniejsze od drugiego. Warto jednak zwrócić uwagę na kilka szczegółów:

- Cztery artykuły Konwencji są postrzegane jako zasadnicze, gdyż pomagają w realizacji i interpretacji pozostałych artykułów Konwencji. Są one nazywane „zasadami ogólnymi” i obejmują niedyskryminację (art. 2); dobro dziecka (art. 3), życie i rozwój (art. 6) oraz poszanowanie poglądów dziecka (art. 12).
- W niektórych trudnych okolicznościach może się zdarzyć, że dorośli, np. przez sąd mogą decydować pomiędzy stojącymi w sprzeczności w konkretnej sytuacji

prawami, (na przykład dziecko może zostać oddzielone od swoich rodziców w określonych okolicznościach, jeśli leży to w naj lepszym interesie dziecka).

- Istnieją również pewne prawa, które mogą podlegać ograniczeniom, na przykład prawo do wolności słowa (art. 13) może zostać ograniczone, jeśli ktoś skorzysta z prawa do wolności wypowiedzi w celu nadużycia wobec innych osób i/lub odmówi im ich praw.

Konwencja mówi dzieciom, jak zachowywać się wobec innych dzieci

Konwencja jest dokumentem regulującym kwestię relacji między państwem a dziećmi, a szerzej – między dorosłymi a dziećmi. Jednakże niektóre prawa w Konwencji mówią o wzajemnych relacjach dzieci (na przykład w artykule 15. na temat wolności zrzeszania się) lub konieczności powstrzymania innych osób od korzystania z ich praw w zakresie korzystania z własnych praw (na przykład w artykule 14. dotyczącym wolności myśli, wiary i religii). Celem konwencji nie jest jednak zdefiniowanie i nałożenie obowiązku na relację dziecka z innymi dziećmi.

Ponadto kiedy dzieci uczą się o swoich prawach, ich relacje z innymi ludźmi (dziećmi i dorosłymi) rozwijają empatię i świadomość, jak działania dzieci mogą wpływać na innych.

Po ukończeniu 18 lat masz nowe prawa człowieka, które są przeznaczone tylko dla dorosłych

Wszystkie traktaty dotyczące praw człowieka mają zastosowanie zarówno do dorosłych, jak i dzieci, bez względu na wiek lub inny status. Oznacza to, że gdy dzieci osiągną pełnoletność i przestaną być chronione w ramach Konwencji o prawach dziecka, nadal będą chronione przez inne traktaty dotyczące praw człowieka, czyli Międzynarodową Kartę Praw Człowieka, na którą składa się Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych oraz Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych. Tak więc, podczas gdy Konwencja o Prawach Dziecka ma zastosowanie tylko do dzieci, czyli osób poniżej 18. roku życia i zawiera prawa, które są unikalne dla dzieci, to Międzynarodowa Karta Praw dotyczy wszystkich, bez względu na to, czy są to dorośli czy dzieci i niezależnie od ich rasy, języka, płci, narodowości, pochodzenia